

Regeringskansliet Klimat- och
näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem, SOU 2025:14

Er beteckning: KN2025/01042

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Östergötland ser övergripande positivt på att miljöstraffrätten ses över och tillstyrker i stort utredningens förslag.

Länsstyrelsen Östergötland vill dock påpeka att om förslagen om vandelsprövning (kap 7) och nytt sanktionssystem med sanktionsväxling (kap 12,13,14) ska fungera praktiskt så behövs vidare utredning samt därefter tydliga föreskrifter eller handläggningsstöd.

Länsstyrelsen Östergötland anser att föreslagen avgift på 800 kronor per timme (kap 8) inte täcker de faktiska kostnaderna vid övertagande av tillsyn. Avgiften bör därför höjas för att täcka de kostnader som avgiften är tänkt att ersätta.

Länsstyrelsen Östergötland vill även påpeka att uppgifterna för föreslagna nationella och regionala samverkansfunktioner (kap 9), behöver förtydligas med vilken information som kan delas mellan myndigheter i dessa samverkansfunktioner.

Kap 7 Vandelsprövning

Länsstyrelsen Östergötland anser att det behöver förtydligas hur den föreslagna utökade vandelsprövningen praktiskt ska utföras.

Det behöver till exempel förtydligas hur länge en vandelsprövning gäller och hur ofta det är rimligt att utföra en vandelsprövning. Enligt förslaget ska en vandelsprövning pröva en fysisk eller juridisk person. Om personen är juridisk föreslås även fysiska personer med betydande inflytande prövas. Personer i ledande positioner i ett bolag kan bytas ofta och då behöver det finnas riktlinjer för hur ofta det är rimligt att utföra vandelsprövning. Det behöver även

förtydligas om vandelsprövning ska göras i varje enskilt fall om samma bolag startar verksamheter i flera län. Vidare behöver riktlinjerna för bedömning vara tydliga, så om vandelsprövning görs i flera län av samma juridiska eller fysiska personer ska utfallet bli detsamma oavsett vilken tillsyns- eller tillståndsmyndighet som tar beslutet.

Länsstyrelsen Östergötland anser att vandelsprövning bör göras för den som planerar att ta över en befintlig verksamhet, det vill säga att vandelsprövning utförs innan övertagandet. Detta skiljer sig från en del andra lagstiftningar där vandelsprövningen görs först efter övertagandet.

Länsstyrelsen Östergötland anser att för att vandelsprövning ska kunna utföras rättssäkert behöver olika myndigheter få tillgång till rätt uppgifter oavsett sekretess. Som exempel kan jämförelse göras med att vandelsprövning enligt tobakslagen blev svårarbetad, då det inte fanns en sekretessbrytande paragraf i den nya tobakslagen. Det behöver också tydligt framgå i föreskrifter eller handläggarstöd hur sekretess mellan myndigheter och inom myndigheter ska gälla. I förslaget beskrivs hur sekretessuppgifter som hanterats under vandelsprövning inte får användas i annat syfte till exempel inom tillsynsuppgifter. Bestämmelser för detta behöver vara tydliga, så inte systemet undermineras om samma tjänsteperson utför både vandelsprövning och tillsyn.

Länsstyrelsen Östergötland anser att vandelsprövningen bör kunna utformas i likhet med hur den görs utifrån till exempel Alkohollagen och Lagen om tobak och liknande produkter. När Alkohollagen förnyades 2010 är skrivelsen liksom i detta förslag att den sökande ska inkomma med all dokumentation, men normen är att tillsynsmyndigheten insamlar vandeln då detta är smidigast. Det bör därför framkomma i en utredning eller i föreskrifter att myndigheten med stor fördel bör hjälpa till att påskynda förfarandet.

I en del andra lagstiftningar där vandelsprövning görs finns det "ska"-krav att en ansökan inte kan beviljas innan remissvar inhämtats från polisen. Polisen har då möjlighet att avstyrka ett bifall om det finns tvivelaktigheter eller misstankar om ett brott. Vid ett utdrag från Belastningsregistret är inte alltid en misstanke om brott med, beroende på graden av misstanke. Om ett sådant "ska"-krav införs får polisen möjlighet att yttra sig tidigt, istället för att invänta en lagakraftvunnen dom.

I kap 7.3.3 anges att det tydligt ska framgå vilka typer av brott som leder till att tillstånd inte kan ges. Det föreslås vidare att tidigare okunskap inte ska vara hinder för att bedriva ny verksamhet. Länsstyrelsen Östergötland vill påpeka att det ändå kan uppstå tvetydiga bedömningar, vilket talar för tydliga föreskrifter och handlägningsstöd.

8 Förbättra möjligheterna att upptäcka miljöbrottslighet

Länsstyrelsen Östergötland vill särskilt påpeka vikten av att upprätta det föreslagna företagsbotsregistret, vilket skulle bidra till en komplett vandelsprövning även om en företagsbot inte per automatik ska leda till att tillstånd vägras.

I kap 8.5.2 föreslås att länsstyrelsen ska kunna ta ut avgift för att finansiera handläggning av ärenden som överlämnats av kommunen. Länsstyrelsen Östergötland anser att avgiftens storlek på 800 kronor per hel timme är för låg. En avgift bör täcka handläggarens lön samt länsstyrelsens omkostnader i ärendet, vilket inte 800 kronor per hel timme gör. Vidare anser Länsstyrelsen Östergötland att avgiften bör indexregleras så att den räknas upp i takt med att ökade faktiska kostnader.

Länsstyrelsen Östergötland anser att tillsynsmyndighetens roll och befogenheter behöver vara väldigt tydliga för att samordningen mellan tillsynsarbete och brottsförebyggande arbete i syfte att upptäcka miljöbrottslighet ska kunna öka. I föreslaget system skulle samma tjänsteperson kunna utföra både vandelsprövning, tillsyn och vara med i regional samordning med andra myndigheter.

9 Förbättra möjligheterna att utreda miljöbrottslighet

Länsstyrelsen Östergötland anser att det ytterligare behöver tydliggöras hur uppdraget i en nationell och regional samverkan är fördelat mellan olika myndigheterna och vilka uppgifter som åligger respektive myndighet. Oavsett vilken myndighet som får uppdrag att ingå i nationell eller regional samverkan, så bör det dessutom säkerställas att det finns tillräckligt med resurser för dessa myndigheter att genomföra uppdraget.

12 Förslag om sanktionsväxling

Länsstyrelsen Östergötland vill påpeka att för att det föreslagna systemet, att tillsynsmyndigheter ska kunna utfärda många flera sanktionsavgifter, ska fungera behöver det vara tydligt när sanktionsavgifter ska utkrävas. Tillsynsmyndigheternas uppgifter att utkräva sanktionsavgifter behöver vara av sådan art att inga bedömningar krävs, utan bygga på tydliga riktlinjer. Vidare behöver det också vara tydligt när sanktionsavgifter ska utfärdas av tillsynsmyndigheter och när de ska utfärdas av en miljödomstol.

Att uppgifter med att utfärda sanktionsavgifter flyttas till tillsynsmyndigheter innebär en ny arbetsuppgift där både kompetens och resurser behöver säkerställas innan ett sådant system införs.

Länsstyrelsen anser dock att även polis och åklagare behöver kunna utfärda sanktionsavgifter.

13 Förslag om miljö sanktionssystemet

Länsstyrelsen Östergötland vill påpeka att i fortsatt utredning om sanktionssystemet behöver det framgå vad som gäller för att ett tillstånd ska återkallas till exempel vilken myndighet som återkallar tillstånd och hur många sanktionsavgifter en tillståndshavare kan få innan ett tillstånd ska återkallas.

14 Sanktionssystemet och dubbelprövningsförbud

Länsstyrelsen Östergötland ser positivt på dubbelprövningsförbud inom miljöområdet, men det bör utredas vidare vad som gäller för nya verksamheter till exempel vattenverksamheter. Det är också av största vikt att information kan delges mellan myndigheter, speciellt mellan åklagarmyndighet och tillsynsmyndigheter. Detta för att säkerställa att om Åklagarmyndigheten lägger ner en förundersökning så ska tillsynsmyndigheter ges information så att miljö sanktionsavgift kan tas ut. Alternativt bör åklagare och polis ges möjlighet att besluta om miljö sanktionsavgift, vilket i sig vore mindre resurskrävande när de redan har all information.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av avdelningschef Jonas Källming med enhetschef Kristina Nyhlén som föredragande och miljöskyddshandläggare Karin Wiklund som medverkande. Handläggningen har också skett i samråd med handläggare brottförebyggande Johannes Glanz, vattenhandläggare Weronica Klasson och naturskyddshandläggare Ulrika Larsson och Nathalie Bjällerhag.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.